

ШАРО

Мисля си защо понякога са толкова жестоки хората. Особено младите. Дали е атавизъм – остатък от първобитния човек, изискващ от предците ни суровост, за да оцелеят, дали е опит да се наложат като личности и да покажат пред връстниците си, че са вече мъже, или просто е въпрос на възпитание. Според мене и от трите по малко. Нашият син от малък го възпитавахме в любов към животните и хората. Помня как веднъж ме накара да изхвърля целия си улов от риба в морето, защото му се стори, че рибките са семейство – баща, майка, дечица, лели, вуйчовци – толкова си приличали. Когато едно от децата в детската градина му разцепи устната с ледена топка, в изблик на гняв го запитах, ами ти защо не го удари, той ми отвърна с ококорени очички: „Ами как ще го ударя бе, татко, нали ще го боли?”

Ще рече някой, че това се отнася само за момчетата, но не е така – има и жестоки момичета. Бях свидетел как едно познато момиче, стройно и красиво дете, вървеше по главната улица сред рояк (не казвам „орляк” от уважение към птиците) ухажори и пред тях внезапно се появи тяхна съученичка – дребно и невзрачно момиче. Вървах след тях и слушах как момчетата я обиждат с подхвърляния от сорта „Ти още ли си девствена?”, за да се покажат пред хубавицата, а тя, вместо да се застъпи за нещастното дете, което не бе имало късмета да се роди с нейните физически качества, се усмихваше самодоволно. Оттогава това момиче не мога да го уважавам. Красивият човек е длъжен да бъде и душевно красив. Благородството на човека проличава от отношението му към нищите, към оскърбените от съдбата. Хиляди пъти бих застанал на страната на онова нещастно момиче, защото то, вместо да им отговори подобаващо, сви в първата пресечка и затича с наведена глава. Навярно е заплакало. Не плачи, мила, ти си по-красива от тях!

За да подкрепя разсъжденията си за жестокостта и състраданието, ще разкажа още един случай.

Бащата на Петката, приятелят от детството ми на село, имаше за другарче обикновено бяло кученце на черни петна, без порода и без род, с клепнали уши и дълги кльощави крака, винаги весело усмихнато (все си мисля, че кучетата дишат с отворена уста не само, за да се разхлаждат, а и за да се усмихнат), никого не хапеше без причина и дружелюбно въртеше опашка, за да покаже добронамереността си. Не помня как се казваше, но нека го наречем Шаро. Шаро обичаше предано своя стопанин, а той пък се грижеше за насъщния му – не го оставяше гладен и жаден. Щом бай Драган впрегнеше воловете и потеглеше към нивата или лозето, Шаро неотменно тръгваше с него. Подтичваше край колата, понякога я изпреварваше и се обръщаше с изплезен език да я изчака, защото воловете бяха стари и им беше трудно да теглят колата.

Нощем Шаро спеше край кокошарника и пазеше кокошките от порове и невестулки, дори и от лисици. Всичко вървяло добре и изглеждало, че Шаро е случил на стопанин и ще доживее дните си във вярна служба и редовна коричка хляб, когато за зла беда се разболял. По кожата му избили някакви сърбящи петна, козината му взела да окапва, а той се чешел до кръв. Закарал го бай Драган при ветеринаря и той му предписал някакво зелено лекарство за мазане. Петната обаче се разширявали и скоро обхванали цялото тяло на животинката. Всичката му козина окапала, а от зеленото мазило кучето заприличало на извънземно.

Когато дошло лятото, голата му кожа се напукала от слънцето и се разранила. Нещата не вървели към оздравяване. Завел го пак бай Драган при ветеринаря, а той му казал същото: гъбична екзема, която трудно се лекува. Да го маже с това лекарство и толкоз. За да не се мъчи под слънцето, човекът го връзвал под сянка в двора, та щом тръгне на лозето, кучето да не върви след колата, но инстинктът му да следва стопанина надделявал, Шаро прегризвал въженцето и го настигал.

Към края на лятото бедното животинче било толкова зле, че вече нямало сили да върви след колата, та той го качвал до себе си. То се клатушкало на отслабналите си крака и гледало с любов и признателност мъжа. На бай Драган сърцето му се късало като гледал мъките на приятелчето си, но нямал сили да им сложи край. Един ден го завел на лозето – гроздето тъкмо започвало да се прошарва. Шаро много обичал това лозе, защото, когато бил здрав, често гонел диви зайци долу в дерето. Като стигнали, мъжът го свалил внимателно от колата и го сложил на един сух дънер. Шаро седнал и се загледал с тъга към поляните, където преди обичал да тича. Бай Драган свалил тихо брадвата, пристъпил зад Шаро и замахнал. Животното дочуло свистенето на острието и обърнало глава към него. Ударът попаднал косо, та само откъртил парче от черепа и се открил розовият му пърхав мозък. Шаро паднал настрани, без да разбира какво става. Откъде дойде този удар?

Бай Драган обърнал колата, метнал се на нея и шибнал воловете, задавен от болка, мислейки си, че е сложил край на мъките му. Обърнал се по едно време назад и изтръпнал. Дочуло тракането на колелата, кучето станало и със залитащи стъпки тръгнало след стопанина си! Какво е преживял бай Драган, сам си знае. Върнал се повторно с брадвата, кучето го гледало с любов и сигурно се е молело да не го оставя само с болката. Замахнал втори път.

Ще призная нещо, от което не ме е срам. Докато разказвах тази история на свои колежки, към края нещо сви гърлото ми, думите излизаха на пресекулки и едва я довърших. Никоя от тях не ми се присмя. Някои бършеха сълзите си. Не продумаха и дума. Сега, докато пиша тези редове, спирах, за да потуша бликащите си сълзи. Не успях.

Мислех по едно време да напиша разказ по тази случка, но не ми достигна куража. Не можех да понеса факта, че животните често са по-верни, по-предани и по-благородни от човека. В този разказ (а може би един ден все пак ще го напиша) мъжът щеше да бъде самотен старец, след смъртта на Шаро щеше да запали малката си къшурка, донесла заразата на кучето, щеше да тръгне с познат шофьор при сина си в града, там на пътя внезапно щеше да изскочи мършава бездомно куче, което с ужас се чуди накъде да избяга, а шофьорът, вместо да натисне спирачка, вика: „Спри най-сетне да те уцеля!” и го сгизва нарочно; как селянинът с гняв сграбчва шофьора за гърлото и камионът се блъска в стълб, как шофьорът лежи върху волана с натрошени гърди и клаксонът свири под него, как шепне на селянина: „Умирам!”, а той го пита: „Хубаво ли е да се умира?”... И още измишльотини от този род.

Не зная има ли смисъл да се пише това – защо да измъчвам с терзания и другите – стигат ми на мен самия.

С тези си разсъждения искам само да отбележа, че жестокостта и състраданието понякога вървят ръка за ръка.

Из „Разпнат между два века” (Спомени – 2007г.)

